

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

з навчальної та методичної роботи

к.психол.н., професор

_____ О.О.Назаров

“ _____ ” _____ 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія сім'ї

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____ **053 «Психологія»** _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____ **екстремальна та кризова психологія**

робота з персоналом _____
(назва спеціалізації)

Харків 2018 рік

(місто)

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія сім'ї»
(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем за спеціальністю 053 «Психологія».

(назва спеціальності)

за спеціалізацією «екстремальна та кризова психологія», «робота з персоналом»

(назва спеціалізації)

Розробник програми:

доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах, к.психол.н, доцент
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

Ушакова І.М.

Програму навчальної дисципліни рекомендовано кафедрою

психології діяльності в особливих умовах (ПДОУ)
(назва кафедри)

Протокол від. « 21 » червня 2018 року № 11

Начальник (завідувач) кафедри психології діяльності в особливих умовах
(назва кафедри)

_____ Перелигіна Л.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2018 року

Рекомендовано вченою радою факультету соціально-психологічного
(назва факультету)

Протокол від « 29 » серпня 2018 року № 10

Голова вченої ради _____ соціально-психологічного _____ факультету
(назва факультету)

_____ Куфлієвський А.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2018 року

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, (спеціалізація) освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4,5	Галузь знань <u>05 "Соціальні і поведінкові науки"</u> (шифр і назва)	Вибіркова навчальна дисципліна циклу загальної підготовки	
Модулів <u>2</u>	Спеціальність (спеціалізація): <u>053 "Психологія"</u> (шифр і назва) <u>екстремальна і кризова психологія</u>	Рік підготовки:	
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання _____ (назва)		<u>1-й</u>	<u>1-й</u>
Загальна кількість годин <u>135</u>		Семестр	
		<u>2</u>	<u>2</u>
з них: аудиторних <u>50 / 12</u> самостійної роботи <u>75 / 123</u>	Освітній ступень: <u>магістр</u>	Лекції	
		<u>22 год.</u>	<u>10 год.</u>
		Практичні, семінарські	
		<u>28 год.</u>	<u>2 год.</u>
		Лабораторні	
		_____ год.	_____ год.
		Самостійна робота	
<u>75 год.</u>	<u>123 год.</u>		
Індивідуальні завдання:			
_____ год.			
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50 / 75;

для заочної форми навчання – 12 / 133

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: теоретичне та практичне вивчення закономірностей функціонування сім'ї, особливостей шлюбних та дитячо-батьківських стосунків, а також специфіки ефективної роботи з сімейними проблемами.

Завдання:

- озброїти магістрів знаннями, які дадуть їм можливість працювати з різними сімейними ситуаціями;
- вплинути на розумовий та емоційний розвиток студентів;
- допомогти їм у вирішенні проблеми професійного самовизначення.
- сформувати у студентів навички та уміння психологічного дослідження внутрішньосімейних відносин;
- розширити та поглибити теоретичні знання магістрів стосовно особливостей взаємовідносин між людьми;
- сформувати уявлення про сучасну сім'ю та її життєвий цикл;
- закріпити знання магістрів про структуру психологічну структуру взаємин (як подружніх, так і міжпоколінних);
- сформувати уміння проводити психологічне дослідження сімейних відносин;
- визначити підходи до основних психокорекційних методів в рамках сімейних відносин;
- сприяти розвитку у магістрів уміння застосовувати психологічні знання при організації власної поведінки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- про психологію сім'ї як науку та сферу практичної діяльності психолога;
- про психологічний базис родини;
- про філо- та онтогенез сім'ї;
- про закономірності впливу сімейної системи на розвиток особистості дитини;
- про основні типи психологічних проблем, котрі виникають у зв'язку з деформацією сімейних взаємовідносин;
- про основні підходи та школи сімейної психотерапії.

вміти:

- робити аналіз сімейних психологічних ситуацій;
- діагностувати внутрішньосімейні взаємовідносини і стани;
- визначити шляхи корекції сімейних відносин.

мати навички:

- діагностики сімейної ситуації;
- аналізу та узагальнення отриманої інформації;
- системного мислення;
- оцінки отриманої інформації у відповідності до запиту клієнта;
- підбору адекватних методів дослідження та психокорекції.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

- наполегливість у досягненні мети професійної діяльності;
- здатність формулювати завдання та знаходити адекватні шляхи його вирішення;
- вміння використовувати потрібну інформацію та методологію для формулювання обґрунтованого висновку
- вміння аналізувати та порівнювати різні наукові підходи до проблеми.
- підбір адекватного до запиту інструментарію дослідження та корекції;
- здатність використовувати методологію теоретичних та експериментальних досліджень у галузі психології для вирішення проблемних питань сімейних відносин;
- володіння знаннями про сучасні методи досліджень та форми психокорекції;
- здатність використовувати науково-теоретичні та науково-практичні психологічні ресурси для рішення практичних завдань у галузі професійної діяльності;
- здатність та вміння узагальнювати наукові результати з метою їх використання у практичній роботі;
- вміння розробляти рекомендації з практичних питань психології сім'ї для розв'язання нагальних сімейних ситуацій та популяризації наукових психологічних знань;
- вміння розробляти прогностичні моделі поведінки особистості в сім'ї та загальної сімейної ситуації.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Предмет вивчення в психології сім'ї.

Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї.

Поняття сім'ї. Родина як мала група, заснована на подружньому союзі і родинних зв'язках. Родина – інститут первинної соціалізації і джерело першого досвіду значимих емоційних відносин людини. Обсяг поняття «родина»: «звужуюча» і «розширювальна» точка зору. Форми сім'ї. Нуклеарна родина. Розширена нуклеарна родина. Повна родина. Неповна родина і її різновиди (функціонально неповна, структурно неповна). Велика родина. Клан. Структура і функції сім'ї. Емоційна, еротична, виховна, господарсько-побутова функції родини. Функція первинного соціального контролю. Функція духовного спілкування. Динаміка і життєвий цикл сім'ї. Уявлення психологів про основні стадії життєвого циклу родини. Критерії виділення цих стадій (етапів). Психологічна характеристика сімейних відносин і про-

блем, що виникають на основних стадіях життєвого циклу родини. Період залицяння. Шлюб і його наслідки. Народження дитини і взаємодія з ним. Зріла стадія шлюбу. Відхід дітей з родини. Психологічний базис сім'ї та його компоненти. Уявлення про психологічний базис родини за В. Сатир: самооцінка членів родини; способи комунікації в родині; система сімейних правил; соціальні зв'язки родини з іншими родинами і соціальними інститутами. Зрілі (гармонічні) та проблемні (дисгармонійні) сім'ї. Характеристика компонентів психологічного базису зрілої і проблемної родини.

Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.

Поняття "шлюб" та "сім'я". Форми шлюбно-сімейних відносин в історії суспільства. Сім'я в древньому суспільстві: проміскуїтет, груповий шлюб, матріархат, гетеризм. Моногамний шлюб та патріархат. Еволюція сімейних відносин: шлюб у древності, європейський шлюб у середньовіччі, сім'я в біблейські часи, християнська модель сім'ї, сімейні відносини за Домостроєм, діти у сім'ї. Нетрадиційні (особливі) сім'ї: неповні, змішані, сім'ї з прийомними дітьми, колективні сім'ї. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин: самотність, незареєстроване спільне життя, свідомо бездітний шлюб, розлучення, повторні шлюби, відкритий шлюб, позашлюбний секс, свінгерство, інтимна дружба, гомосексуальність, груповий шлюб.

Тема 1.3. Характеристика сучасної сім'ї.

Типології сім'ї. Форми шлюбно-сімейних відносин. Фактори, що впливають на взаємовідносини в сім'ї. Сучасна модель сім'ї та її особливості. Сімейна відповідальність. Домінування у сім'ї. Риси сучасних моделей сім'ї. Психологічно благополучна та неблагополучна сім'я (зріла та проблемна сім'я). Психологічне здоров'я сучасної сім'ї та його критерії. Функції сім'ї, їх багатомірність. Традиційні (господарчо-економічна, репродуктивна, регенеративна, освітньо-виховна, рекреативна, психотерапевтична та ін.) та сучасні функції.

Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї.

Динаміка сімейних відносин. Періодизації сімейного життя. Стадії життєвого циклу сім'ї. Етапи розвитку сім'ї. Типи змін сім'ї. Завдання розвитку сім'ї на кожному з етапів її розвитку. Основні проблеми сім'ї на кожному з етапів її розвитку. Сімейні кризи та їх види. Характеристика нормативних та ненормативних криз сімейного розвитку.

Модуль 2. Етапи життєвого циклу сім'ї.

Тема 2.1. Дошлюбний період. Формування сім'ї.

Проблема готовності до шлюбу та її обґрунтування. Теорії вибору шлюбного партнера. Характеристика дошлюбного періоду в житті пари. Основні функції дошлюбного періоду. Дошлюбне знайомство та його характеристики. Якості, сприятливі для вступу у шлюб. Теоретична модель співвідношення процесів міжособистісного сприйняття й динаміки дошлюбних стосунків. Дошлюбні фактори (позитивні і негативні). Фактори «ризик» для укладання шлюбу. Проблема мотивації вступу до шлюбу. Любов як психологічна проблема і мотиватор вступу до шлюбу.

Тема 2.2. Молода сім'я.

Проблеми молодої сім'ї. Адаптація та її види на початкових етапах шлюбно-сімейних відносин. Первинна та вторинна адаптація в шлюбі. Компоненти та рівні адаптації. Сімейна сумісність та її рівні. Сексуальна сумісність партнерів: показники та проблеми. Інтелектуальна та характерологічна сумісність подружжя. Підходи до вирішення завдання сумісності в сім'ї. Індивідуально-психологічні характеристики сумісності в сім'ї. Чотирьохкомпонентна структура взаємодії в шлюбі. Спрацьованість партнерів у шлюбі. Стійкість та стабільність шлюбу та їх детермінанти. Механізми інтеграції в сім'ї.

Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.

Профілі шлюбу, типи шлюбних відносин та їх детермінанти. Типи партнерських зв'язків. Атракція в сім'ї. Етапи розвитку емоційних відносин. Механізми виникнення симпатії. Шлюбні конфлікти, їх причини. Потреби, задоволення яких забезпечує стабільність шлюбу. Феномен прощення в психології шлюбних відносин. Моделі любові. Етапи становлення любові. «Пастки» любові.

Сексуальна символіка фольклору. Проблема відносин статей.гендерні дослідження. Стадії психосексуального розвитку дитини. Сексуальні порушення.

Психологічні особливості любові. Любов як найвища ступінь емоційно позитивного відношення людини до людини. Любов як почуття. Поведінкові кореляти любові, її гендерна специфіка. Класифікації типів любові (Е. Фром, Т. Кемпер). Романтичний і раціоналістичний стилі любові. Психологічна структура любові. Компонентний аналіз любовного почуття. Динаміка любові (зміна любовного почуття з часом). Механізми виникнення любовного почуття. Філогенетичні й онтогенетичні передумови любові. Концепція пристрасної (романтичної) любові Е. Уолстер. Песимістичні й оптимістичні моделі любові. Концепція «Стимул – Цінність – Роль», що пояснює динаміку любові у часі.

Тема 2.4. Конфлікти в сім'ї.

Сімейна сумісність та її рівні. Сексуальна сумісність партнерів: показники та проблеми. Інтелектуальна та характерологічна сумісність подружжя. Підходи до вирішення завдання сумісності в сім'ї. Індивідуально-психологічні характеристики сумісності в сім'ї. Чотирьохкомпонентна структура взаємодії в шлюбі. Спрацьованість партнерів у шлюбі. Стійкість та стабільність шлюбу та їх детермінанти. Механізми інтеграції в сім'ї. Соціально-психологічний механізм «спільності долі». Соціально-психологічний механізм «емоційної ідентифікації з сім'єю». Несумісність шлюбних партнерів: її причини та результати. Сімейні конфлікти та їх особливості. Біполярність конфліктів у сім'ї. Стадії сімейних конфліктів. Види та типи сімейних конфліктів. Мотивування сімейних конфліктів. Причини подружніх конфліктів. Відмінності між щасливими та нещасливими подружніми союзами. Типові моделі поведінки чоловіка та дружини в сімейних конфліктах. Принципи спільного життя, які дозволяють уникати конфліктів. Сімейна сварка та її характеристики. Стратегії виходу з сімейних конфліктів. Сімейний стрес та емоційне вигорання в сім'ї. Сімейні труднощі та їх основні ознаки. Ревнощі в сімейних відносинах: як самостійний феномен та як компонент почуття любові. Типи ревнощів та їх індивідуальні відмінності. Подружні зради: мотиви та причини.

Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби.

Розлучення як соціально обумовлений феномен в житті сім'ї. Основні фази та стадії розлучення. Стадії розлучення за А. Маслоу. Мотиви розлучень. Фактори ризику розлучень. Типові причини розлучень. Наслідки розлучень. Повторний шлюб як феномен сімейного життя. Різновиди повторних шлюбів. Мотиви вступу в повторний шлюб. Особливості різних видів повторних шлюбів.

Модуль 3. Психологічна допомога сім'ї.

Тема 3.1. Дитячо-батьківські стосунки.

Сім'я як персональне мікросередовище розвитку дитини. Проблеми дитячо-батьківських стосунків та благополуччя в родині. Позиція дитини серед братів і сестер як фактор розвитку особистості. Психологічний зміст виховного батьківського впливу на дитину.

Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських стосунків. Психоаналітичні підходи до сімейного виховання. (З Фройд, Е. Еріксон, Е. Фромм, Ф. Дальто, Д. Віннікот, Е. Берн). Біхевіористична модель сімейного виховання (Дж. Уотсон, Б. Скіннер, Р. Сіре,

А. Бандура). Гуманістична модель сімейного виховання (А. Адлер, Р. Дрейкус, Д Нельсен, Л. Лотт, Х Сленн, Т. Гордон, Ю.Б. Гіппенрейтер, Х. Джайнотт, А. Фромм, В. Сатир). Виховання, розвиток та соціалізація особистості як поняття психології сім'ї. Види виховання за К.-Г. Юнгом.

Сторони соціалізації. Стадії соціалізації. Фактори соціалізації. Специфіка сімейної соціалізації. Фактори впливу сім'ї на соціалізацію дитини.

Основні характеристики дитячо-батьківських стосунків. Функції сім'ї в розвитку особистості дитини. Батьківське ставлення та його компоненти. Батьківська позиція та батьківська установка. Типи батьківського ставлення. Типи батьківських позицій. Тип та стиль сімейного виховання. Класифікації типів та стилів сімейного виховання. Детермінанти батьківського ставлення. Психологічні бар'єри, що заважають сімейному вихованню (за В.А. Кан-Каліком). роль батька в сімейному вихованні. Роль матері в розвитку дитини. Роль прабабків в сімейному вихованні. Роль сіблінгів у розвитку дитини.

Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин.

Методи діагностики подружніх та дитячо-батьківських стосунків. Принципи надання допомоги сім'ї та корекційні стратегії. Етичні вимоги при роботі з сім'єю. Загальні риси організації та проведення сімейної психотерапії.

Специфіка сімейного консультування. Порівняльна характеристика сімейного консультування і сімейної психотерапії. Етапи розвитку сімейного консультування. Стадії сімейного консультування. Консультативний цикл. Теоретичні моделі сімейного консультування. Психодинамічний підхід сімейного консультування (теорія сімейних систем М. Боуена, контекстова теорія)є. Біхевіористський підхід в сімейному консультуванні. Системний підхід до консультування сім'ї (структурна модель, гештальт-модель, стратегічна модель, модель, заснована на досвіді, комунікаційна модель). Раціонально-емоційна терапія та нарративний підхід в сімейному консультуванні.

Професійна позиція консультанта при роботі з сім'єю. Базові складові наповнення професійної позиції консультанта. Функції психолога при роботі з сім'єю. Види психологічної допомоги сім'ї. Бесіда як основний метод роботи консультанта з сім'єю. Вербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди. Невербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди. Техніки сімейного консультування (спрямовані на зміну поведінки; Спрямовані на зміну образів; соціометричні техніки). Особливості сімейного консультування в різних ситуаціях (при виборі шлюбного партнера; при розлученні; при сиблінгових проблемах; при проблемах відносин з дітьми; при розлученні пари без дітей та пари з дітьми тощо).

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					сього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Предмет вивчення в психології сім'ї.												
Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї	12	2	2	-	-	8	13	2	-	-	-	11
Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12

Тема 1.3 Характеристика сучасної сім'ї	12	2	2	-	-	8	13	2	-	-	-	11
Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї	14	2	4	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Разом за модулем	50	8	10			32	50	4	-	-	-	46
Модуль 2. Етапи життєвого циклу сім'ї												
Тема 2.1. Дошлюбний період. Формування сім'ї.	12	2	2			8	12	2				10
Тема 2.2. Молода сім'я.	11	2	2			7	12					12
Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 2.4. Конфлікти в сім'ї	12	2	2	-	-	8	12	2	-	-	-	10
Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби	13	2	4	-	-	7	12	-	-			12
Разом за модулем	60	10	12			38	60	4	-			56
Модуль 3. Психологічна допомога сім'ї.												
Тема 3.1. Дитячо-батьківські стосунки	11	2	2	-	-	7	11	2	-			9
Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин	14	2	4	-	-	8	14	-	2	-	-	12
Разом за модулем	25	4	6	-	-	15	25	2	2	-	-	21
Усього годин	135	22	28	-	-	75	135	10	2	-	-	123

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї	2
2.	Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.	2
3.	Тема 1.3. Характеристика сучасної сім'ї	2
4.	Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї	2
5.	Тема 1.1. – 1.4. Предмет вивчення в психології сім'ї.	2
6.	Тема 2.1. Дошлюбний період. Формування сім'ї.	2
7.	Тема 2.2. Молода сім'я.	2
8.	Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.	2
9.	Тема 2.4. Специфіка спілкування в сім'ї. Конфлікти в сім'ї	2
10.	Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби.	2
11.	Тема 2.1. – 2.5. Етапи життєвого циклу сім'ї	2
12.	Тема 3.1. Дитячо-батьківські стосунки	2

13	Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин	2
14	Тема 3.1. - 3.2. Психологічна допомога сім'ї	2
	Разом	28

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття не передбачені навчальним планом.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні роботи не передбачені навчальним планом.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Вступ до психології сім'ї	8
2	Тема 1.2. Еволюція шлюбу та сім'ї в історії суспільства.	8
3	Тема 1.3 Характеристика сучасної сім'ї	8
4	Тема 1.4. Життєвий цикл сім'ї	8
5	Тема 2.1. Дошлюбний період. Формування сім'ї.	8
6	Тема 2.2. Молода сім'я.	8
7	Тема 2.3. Психологія емоційних відносин у шлюбі. Психологія сексуальності та любові.	8
8	Тема 2.4. Конфлікти в сім'ї	8
9	Тема 2.5. Розлучення та повторні шлюби.	8
10	Тема 3.1. Дитячо-батьківські стосунки	7
11	Тема 3.2. Психологічна корекція дезорганізації сімейних відносин	8
	Разом	75

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання не передбачені робочим навчальним планом.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «Психологія сім'ї» передбачає проведення лекційних, семінарських та практичних занять, а також самостійну роботу здобувачів вищої освіти.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для оцінки знань здобувачів вищої освіти використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському та практичному занятті методом опитування, перевірки виконання завдань та тестування. У процесі вивчення дисципліни слухачі виконують дві письмові модульні контрольні роботи. Підсумкова форма контролю – екзамен.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

Для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота															
М1					М2						М3			Іс- пи т	Сума
Т.1. 1	Т.1. 2	Т.1. 3	Т.1. 4	КР 5	Т.2. 1	Т.2. 2	Т.2. 3	Т.2. 4	Т.2. 5	КР 5	Т.3. 1	Т.3. 2	КР 5		
7	8	7	8	5	7	7	7	7	7	5	7	8	5	5	100

Оцінка за бальною шкалою елементів навчальної діяльності з дисципліни

Елементи навчальної діяльності	Усього за семестр балів
Відвідування занять	До 15
Робота на занятті	До 40
Модульна контрольна робота	До 10
Реферати	До 20
Усього – максимум за період	85
<i>Додаткові необов'язкові завдання та науково-дослідна діяльність здобувача вищої освіти</i>	<i>до 5</i>
Складання іспиту (максимум)	10
Накопичувальний підсумок	100

Шкали оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ВНЗ	Оцінка ЄКТС	екзамен
		90-100
80-89	B	добре
65-79	C	
55-64	D	задовільно
50-54	E	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

13.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (модульний контроль, екзамен)

Модуль 1. Сім'я як предмет вивчення в психології сім'ї.

1. Психологія сім'ї як наука.
2. Актуальність виникнення науки про психологію сім'ї.
3. Теоретична основа психології сім'ї.
4. Об'єкт та предмет психології сім'ї.
5. Напрямки вивчення сім'ї в сучасні психології.
6. Макро- та мікро- та суб'єктивно-особистісний рівні вивчення сім'ї.
7. Підходи до вивчення сім'ї (еволюційний, функціональний, етологічний, емпіричний, соціально-психологічний).
8. Труднощі у вивченні сім'ї.
9. Методи психології сім'ї.
10. Сім'я та шлюб як предмет психології сім'ї.

11. Зміни сім'ї та шлюбу в історії суспільства.
12. Стили відношення до дітей в історії суспільства.
13. Національні особливості шлюбно-сімейних стосунків.
14. Особливості розвитку української сім'ї.
15. Проблеми сучасної української сім'ї та фактори їх виникнення.
16. Сучасні підходи до вивчення проблем функціонування шлюбу та сім'ї.
17. Характеристика понять «шлюб», «подружжя», «сім'я».
18. Сім'я як соціальний інститут, мала група та система.
19. Функції сім'ї.
20. Типології та класифікації подружжя та сімей.
21. Нетрадиційні (особливі) сім'ї (за В. Сатир).
22. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
23. Структура сім'ї та її характеристика.
24. Топографічна модель сім'ї.
25. Поняття зв'язку та ієрархії в структурі сім'ї.
26. Властивості взаємовідносин в сім'ї.
27. Підструктури сім'ї та їх взаємовідносини.
28. Сімейні правила та їх види.
29. Подружній контракт та взаємні очікування.
30. Сімейні ролі та їх класифікації.
31. Система рольової ієрархії в сім'ї. Прийняття відповідальності.
32. Фактори прийняття ролі в сім'ї.
33. Патологізуючі сімейні ролі.
34. Границі сім'ї: їх властивості та види.
35. Сімейні міфи та легенди.
36. Повідомлення в сімейних відносинах.
37. Функціональні та дисфункціональні стабілізатори сімейної системи.
38. Сімейна історія та її вивчення.
39. Життєвий цикл сім'ї.
40. Стадії життєвого циклу сім'ї.
41. Етапи розвитку сім'ї.
42. Типи змін сім'ї.
43. Завдання розвитку сім'ї на кожному з етапів її розвитку.
44. Основні проблеми сім'ї на кожному з етапів її розвитку.
45. Сімейні кризи та їх види.
46. Характеристика нормативних та ненормативних криз сімейного розвитку.

Модуль 2. Етапи життєвого циклу сім'ї.

1. Проблема готовності до шлюбу та її обґрунтування.
2. Теорії вибору шлюбного партнера.
3. Характеристика дошлюбного періоду в житті пари.
4. Основні функції дошлюбного періоду.
5. Дошлюбне знайомство та його характеристики.
6. Якості, сприятливі для вступу у шлюб.
7. Теоретична модель співвідношення процесів міжособистісного сприйняття й динаміки дошлюбних стосунків.
8. Дошлюбні фактори (позитивні і негативні).
9. Фактори «ризиків» для укладання шлюбу.
10. Проблема мотивації вступу до шлюбу.
11. Любов як психологічна проблема і мотиватор вступу до шлюбу.
12. Моделі любові.
13. Етапи становлення любові.
14. «Пастки» любові.
15. Проблеми молоді сім'ї.

16. Адаптація та її види на початкових етапах шлюбно-сімейних відносин.
17. Первинна та вторинна адаптація в шлюбі.
18. Компоненти та рівні адаптації.
19. Сімейна сумісність та її рівні.
20. Сексуальна сумісність партнерів: показники та проблеми.
21. Інтелектуальна та характерологічна сумісність подружжя.
22. Підходи до вирішення завдання сумісності в сім'ї.
23. Індивідуально-психологічні характеристики сумісності в сім'ї.
24. Чотирьохкомпонентна структура взаємодії в шлюбі.
25. Спрацьованість партнерів у шлюбі.
26. Стійкість та стабільність шлюбу та їх детермінанти.
27. Механізми інтеграції в сім'ї.
28. Соціально-психологічний механізм «спільності долі».
29. Соціально-психологічний механізм «емоційної ідентифікації з сім'єю».
30. Несумісність шлюбних партнерів: її причини та результати.
31. Сімейні конфлікти та їх особливості.
32. Біполярність конфліктів у сім'ї.
33. Стадії сімейних конфліктів.
34. Види та типи сімейних конфліктів.
35. Мотивування сімейних конфліктів.
36. Причини подружніх конфліктів.
37. Відмінності між щасливими та нещасливими подружніми союзами.
38. Типові моделі поведінки чоловіка та дружини в сімейних конфліктах.
39. Принципи спільного життя, які дозволяють уникати конфліктів.
40. Сімейна сварка та її характеристики.
41. Стратегії виходу з сімейних конфліктів.
42. Сімейний стрес та емоційне вигоряння в сім'ї.
43. Сімейні труднощі та їх основні ознаки.
44. Ревнощі в сімейних відносинах: як самостійний феномен та як компонент почуття любові.
45. Типи ревнощів та їх індивідуальні відмінності.
46. Подружні зради: мотиви та причини.
47. Розлучення як соціально обумовлений феномен в житті сім'ї.
48. Основні фази та стадії розлучення.
49. Стадії розлучення за А. Маслоу.
50. Мотиви розлучень.
51. Фактори ризику розлучень.
52. Типові причини розлучень.
53. Наслідки розлучень.
54. Повторний шлюб як феномен сімейного життя.
55. Різновиди повторних шлюбів.
56. Мотиви вступу в повторний шлюб.
57. Особливості різних видів повторних шлюбів.

Модуль 3. Психологічна допомога сім'ї.

1. Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських стосунків.
2. Психоаналітичні підходи до сімейного виховання. (З Фройд, Е. Еріксон, Е. Фромм, Ф. Дальто, Д. Віннікот, Е. Берн).
3. Біхевіористична модель сімейного виховання (Дж. Уотсон, Б. Скіннер, Р. Сіре, А. Бандура).
4. Гуманістична модель сімейного виховання (А. Адлер, Р. Дрейкус, Д. Нельсен, Л. Лотт, Х. Сленн, Т. Гордон, Ю.Б. Гіппенрейтер, Х. Джайнотт, А. Фромм, В. Сатир).
5. Виховання, розвиток та соціалізація особистості як поняття психології сім'ї.
6. Види виховання за К.-Г. Юнгом.
7. Сторони соціалізації.
8. Стадії соціалізації.
9. Фактори соціалізації.

10. Специфіка сімейної соціалізації.
11. Фактори впливу сім'ї на соціалізацію дитини.
12. Основні характеристики дитячо-батьківських стосунків.
13. Функції сім'ї в розвитку особистості дитини.
14. Батьківське ставлення та його компоненти. Батьківська позиція та батьківська установка.
15. Типи батьківського ставлення.
16. Типи батьківських позицій.
17. Тип та стиль сімейного виховання.
18. Класифікації типів та стилів сімейного виховання .
19. Детермінанти батьківського ставлення.
20. Психологічні бар'єри, що заважають сімейному вихованню (за В.А. Кан-Каліком).
21. роль батька в сімейному вихованні.
22. Роль матері в розвитку дитини.
23. Роль прабатьків в сімейному вихованні.
24. Роль сіблінгів у розвитку дитини.
25. Специфіка сімейного консультування.
26. Порівняльна характеристика сімейного консультування і сімейної психотерапії.
27. Етапи розвитку сімейного консультування.
28. Стадії сімейного консультування.
29. Консультативний цикл.
30. Теоретичні моделі сімейного консультування.
31. Психодинамічний підхід сімейного консультування (теорія сімейних систем М. Боуена, контекстова теорія)
32. Біхевіористський підхід в сімейному консультуванні.
33. Системний підхід до консультування сім'ї (структурна модель, гештальт-модель, стратегічна модель, модель, заснована на досвіді, комунікаційна модель).
34. Раціонально-емоційна терапія та нарративний підхід в сімейному консультуванні.
35. Професійна позиція консультанта при роботі з сім'єю.
36. Базові складові наповнення професійної позиції консультанта.
37. Функції психолога при роботі з сім'єю.
38. Види психологічної допомоги сім'ї.
39. Бесіда як основний метод роботи консультанта з сім'єю.
40. Вербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.
41. Невербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.
42. Техніки сімейного консультування (спрямовані на зміну поведінки; Спрямовані на зміну образів; соціометричні техніки).
43. Особливості сімейного консультування в різних ситуаціях (при виборі шлюбного партнера; при розлученні; при сиблінгових проблемах; при проблемах відносин з дітьми; при розлученні пари без дітей та пари з дітьми тощо).

13.2. Плани семінарських та практичних занять

Плани практичних занять наведені у **додатку 1** до цієї програми.

13.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у **додатку 2** до цієї програми.

13.4. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали до контрольних робіт денної та заочної форм навчання наведені у **додатку 3** до цієї програми.

13.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань наведених у додатку 4 до цієї програми.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

- 1) Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. Курс лекцій. – К.: МАУП, 2001. – 96 с.
- 2) Витакер К. Танцы с семьей. Семейная терапия: символический подход, основанный на личностном опыте. / К. Витакер, В. Бамберри. – М.: независимая фирма "Класс", 2001. – 178 с.
- 3) Дружинин В.Н. Психология семьи. / В.Н. Дружинин. – СПб.: Питер, 2005. – 296 с.
- 4) Калинина Р.Р. Введение в психологию семейных отношений. / Р.Р. Калинина. – М.: Речь, 2008. – 390 с.
- 5) Психологічна допомога сім'ї: Посібник / [За ред. З. Г. Кісарчук]. – К.: Вид-во Ін-ту соціології НАН України, 1998. – 181 с.
- 6) Психологія сім'ї / Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 239 с.
- 7) Сєдих К. Психологія сім'ї. – К.: Академія, . – 192 с.
- 8) Столярчук О. А. С Психологія сучасної сім'ї : навч.посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с.
- 9) Ушакова І.М. Психологія сім'ї. Конспект лекцій. [Електронний ресурс] - http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf
- 10) Федоренко Р. П. Психологія сім'ї [Текст] : навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 364 с.
- 11) Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. / Л.Б. Шнейдер. – М.: Эксмо-Пресс, 2000. – 512 с.
- 12) Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В.В. психология и психотерапия семьи. / Э.Г. Эйдемиллер, В.В. Юстицкис – СПб.: Речь, 1999. – 276 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.nlm.nih.gov/databases/freemedl.html>
<http://www.healthgate.com>.
<http://www.yahoo.com/Science/Psychology>
<http://maple.lemoyne.edu/~hevern/psychref.html>
<http://www.grohol.com/web.htm>
<http://www.mindspring.com/~wmmoore/psych.htm>
<http://sosig.esrc.bris.ac.uk/>

Розробник:
доцент кафедри ПДОУ,
к.психол.н., доцент

І.М. Ушакова

ДОДАТОК 1

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з дисципліни «Психологія сім'ї»

Укладач:

доцент кафедри ПДОУ

к.психол.н., доцент І.М. Ушакова

ТЕМА 1. ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ СІМ'Ї (семінар 2 год).

Мета: поглибити знання студентів про науку взагалі та психологію сім'ї зокрема; сформува-ти уявлення про об'єкт та предмет психології сім'ї; виробити навички самостійної роботи з науковими текстами.

План:

1. Сім'я, її основні форми та функції.
2. Структура сім'ї.
3. Аналіз стадій життєвого циклу сім'ї.
4. Порушення життєдіяльності родини.
5. Сімейне консультування та сімейна психотерапія.

Література:

1. Антонов А.И., Медков В.М. Социология семьи. – М., 1996.
2. Афанасьева Т.М. Семья. - К., 1990.
3. Гозман Л.Я., Шлягина Е.И. Психологические проблемы семьи.// Вопросы психологии - 1985. - №2 – С. 186-187.
4. Дружинин В.Н. Психология семьи.- М., 1996.
5. Ковалев С.В. Психология современной семьи. – М., 1988.
6. Скинер Р., Клинз Д. Семья и как в ней уцелеть. - М., 1995.
7. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В.В. психология и психотерапия семьи. – СПб., 1999.

ТЕМА 2. МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН (практ. заняття 4год).

Мета: розширити теоретичні знання студентів стосовно особливостей сімейних відносин та методів їх вивчення; сформувати уявлення про специфіку дослідження у психології сім'ї; виробити навички професійної роботи.

План:

1. Система методів вивчення сім'ї.
2. Діагностичні проблеми отримання Інформації про родину.
3. Проективна методика "Сімейна соціограма".
4. Метод "Сімейної генограми" у комплексному дослідженні родини.
5. Опитувальні методики в дослідженні сім'ї.

Література:

1. Гребенников И.В. Основы семейной жизни. – М.,1991.
2. Крадохвил С. Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний. - М., 1991.
3. Обозов Н.Н., Обозова А.Н. Диагностика супружеских затруднений.// Психологический журнал – 1982. - Т.3, №2 - С. 147-151.
4. Пезешкян Н. Позитивная семейная психотерапия: Семья как психотерапевт. - М., 1994.
5. Рейнуотер Дж. Это в ваших силах. Как стать собственным психотерапевтом. - М., 1991.
6. Семья в психологической консультации./ Под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина.- М., 1989.
7. Фримен Д. Техники семейной психотерапии. – СПб., 2001.
8. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В.В. психология и психотерапия семьи. – СПб., 1999.

ТЕМА 3. ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОЇ СІМ'Ї (семінар 2 год).

Мета: закріпити знання студентів про закономірності функціонування сім'ї та їх основні характеристики; сформувати вміння аналізу психологічних ситуацій.

План:

1. Типології сім'ї. Форми шлюбно-сімейних відносин
2. Сучасна модель сім'ї та її особливості
3. Зріла та проблемна сім'я.
4. Традиційні та сучасні функції.

Література:

1. Витакер В., Бамберри В. Танцы с семьей – М., 1997.
2. Витек К. Проблемы супружеского благополучия. - М., 1988.
3. Гозман Л.Я., Шлягина Е.И. Психологические проблемы семьи.// Вопросы психологии - 1985. - №2 – С. 186-187.
4. Гребенников И.В. Основы семейной жизни. – М.,1991.
5. Ковалев С.В. Психология современной семьи. – М., 1988.
6. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений. - Киев, 1990.
7. Сатир В. Как строить себя и свою семью. – М., 1992.

ТЕМА 4. ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ СІМ'Ї (семінар 4 год).

Мета: закріпити теоретичні знання студентів стосовно етапів розвитку сімейних відносин, сформувати вміння узагальнювати та робити висновки.

План:

1. Динаміка сімейних відносин.
2. Періодизації сімейного життя.
3. Період зваблювання та його особливості.
4. Молода сім'я, її завдання та особливості.
5. Концепції та форми розпаду сімейних відносин.
6. Фактори, які руйнують шлюбно-сімейні відносини.
7. Розлучення, їх причини та наслідки.

Література:

1. Антонов А.И., Медков В.М. Социология семьи. – М., 1996.
2. Витек К. Проблемы супружеского благополучия. - М., 1988.
3. Гребенников И.В. Основы семейной жизни. – М.,1991.
4. Ковалев С.В. Психология современной семьи. – М., 1988.
5. Кочетов А.И. Начало семейной жизни. - Минск, 1989.
6. Сатир В. Как строить себя и свою семью. – М., 1992.
7. Семья: Книга для чтения. В 2-х кн. – М., 1991.
8. Филлюкова Л.В. Современная молодая семья.- М., 1993.
9. Человек после развода./ Под ред. Н Л. Соловьева. – Вильнюс, 1985.
10. Шапиро Б.Ю. От знакомства к браку. - М., 1990.

ТЕМА 5. СПЕЦИФІКА СПІЛКУВАННЯ В СІМ'Ї (семінар 2 год).

Мета: закріпити знання студентів про психологію емоційних відносин; сформувати вміння аналізу психологічних ситуацій в сімейних відносинах.

План:

1. Механізми виникнення симпатії.

2. Атракція та її характеристики.
3. Психологія подружньої сумісності.
4. Умови збереження емоційних відносин.
5. Специфіка подружнього конфлікту.

Література:

1. Ковалев С.В. Психология современной семьи. – М., 1988.
2. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений. - Киев, 1990.
3. Обозов Н.Н., Обозова А.Н. Диагностика супружеских затруднений.// Психологический журнал – 1982. - Т.3, №2 - С. 147-151.
4. Пезешкян Н. Позитивная семейная психотерапия: Семья как психотерапевт. - М., 1994.
5. Рейнуотер Дж. Это в ваших силах. Как стать собственным психотерапевтом. - М., 1991.
6. Скиннер Р., Клиндз Д. Семья и как в ней уцелеть. - М., 1995.

ТЕМА 6. ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКІ СТОСУНКИ (семінар 2 год).

Мета: закріпити знання слухачів що до закономірностей функціонування сім'ї та сімейних відносин, а також про умови розвитку дитини у сім'ї, розвивати уміння узагальнювати та знаходити закономірності.

План:

1. Сім'я як мікросередовище розвитку дитини.
2. Материнство як психологічний феномен.
3. Проблеми дитячо-батьківських стосунків та благополуччя дитини.
4. Дитина та сім'я. Проблеми відносин дітей між собою.

Література:

1. Вейнингер О. Пол и характер. - М., 1992.
2. Дружинин В.Н. Психология семьи.- М., 1996.
3. Сатир В. Как строить себя и свою семью. – М., 1992.
4. Семья в психологической консультации./ Под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина.- М., 1989.
5. Спиваковская А.С. Как быть родителями. – М., 1986.
6. Филлипова Г.Г. Психология материнства. – М., 2002.
7. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В.В. психология и психотерапия семьи. – СПб., 1999.

ТЕМА 7. ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ ДЕЗОРГАНІЗАЦІЇ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН. (практ. заняття 2 год).

Мета: поглиблення знань студентів про особливості психології сім'ї та особливості діагностичної, профілактичної та корекційної роботи з батьками та дітьми.

План:

1. Методи діагностики шлюбних та дитячо-батьківських стосунків.
2. Принципи надання допомоги сім'ї та корекційні стратегії
3. Етичні вимоги в роботі з сім'єю.

Література:

1. Алешина Ю.Б. Индивидуальное и семейное консультирование. - М., 1994.
2. Сатир В. Как строить себя и свою семью. – М., 1992.

3. Семья в психологической консультации./ Под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина.- М., 1989.
4. Фримен Д. Техники семейной психотерапии. – СПб., 2001.
5. Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В.В. психология и психотерапия семьи. – СПб., 1999.

ДОДАТОК 2
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Завдання для самостійної роботи
з дисципліни «Психологія сім'ї»

Укладач:
доцент кафедри ПДОУ
к.психол.н., доцент І.М. Ушакова

А. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Одним з дієвих засобів успішної підготовки майбутніх фахівців є самостійна робота здобувачів вищої освіти. Вона вчить студентів з першого курсу оволодівати теоретичними знаннями, узагальнювати та систематизувати їх а також використовувати на практиці.

Самостійна робота проводиться у різних формах: пошуку відповіді на проблемні питання при підготовці до семінарських та практичних занять, самостійного опрацювання деяких питань з теми, написання рефератів та доповідей, конспектування та анотування літератури, підготовка контрольної роботи (для студентів-заочників), написання курсових та дипломних робіт. Кожна форма самостійної навчальної діяльності спрямована на удосконалювання психологічних знань з окремих тем, навчання застосуванню цих знань для рішення прикладних задач, формування умінь і навичок психологічного дослідження, придбання умінь і навичок практичної психологічної роботи.

При виконанні самостійної роботи здобувач вищої освіти повинен засвоїти наступні основні уміння:

- самостійний пошук інформації з заданої теми;
- добір істотної інформації, необхідної для повного висвітлення досліджуваної проблеми, відділення цієї інформації від другорядної (у рамках даної теми);
- аналіз і синтез знань і досліджень з проблеми;
- узагальнення і класифікація інформації з дослідницьких проблем;
- логічне і послідовне розкриття теми;
- узагальнення психологічних знань з проблеми і формулювання висновків з літературного огляду матеріалу;
- стилістично правильне оформлення наукової думки в реферативному ключі;
- грамотна побудова наукового тексту;
- правильне оформлення роботи.

Усе перераховане вище може бути підставою і критерієм для оцінки роботи студента викладачем.

Перший етап діяльності студента (курсанта) при виконанні самостійної роботи – пошук відповідних джерел інформації з досліджуваної теми. Основні джерела: книги, методичні посібники і розробки, статті в наукових і науково-методичних журналах, збірниках наукових і науково-методичних робіт, матеріали конференцій, веб-сторінки в Інтернеті. При вивченні публікацій по темі необхідно користуватися науковими бібліотеками.

Знайомство з книгами і статтями в журналах доцільно починати з останніх років видання, щоб у першу чергу познайомитися із сучасним станом проблеми і вивчити останні бібліографічні огляди по темі. У них також можна знайти посилання на інших авторів, на інші книги і статті по темі, які видані раніше. Це дозволить розширити сферу бібліографічного пошуку. Кількість посилань на яких-небудь авторів у різних джерелах дозволить з'ясувати найбільш авторитетних фахівців в області певного дослідження. Порівняно новим джерелом інформації з психології став Інтернет. Для успішного пошуку інформації в ньому важливо знати адреси відповідних сайтів і веб сторінок.

Однією з важливих форм самостійної роботи магістрів є учбово-дослідницька робота, яка передбачає формулювання завдань роботи, підбір методів та методик, складання плану проведення дослідження та власне практична його реалізація, аналіз, інтерпретація та узагальнення отриманих даних. Окрім навчального ефекту виконання такої роботи переслідує і наукові цілі – отримання, перевірку та перепереверку психологічних фактів, виявлення достойнств та недоліків тієї чи іншої методики відносно різних цілей. Добре, якщо така робота матиме ще й практичні наслідки (виявлення психологічних особливостей, аналіз причин певних явищ та надання рекомендацій). Сполучення учбових, навчальних та практичних цілей сприяє напрацюванню дослідницьких якостей особистості майбутнього психолога.

Велике значення для успішної учбової діяльності студентів та курсантів має планування самостійної роботи у часі та уміння організувати свою роботу таким чином, щоб добива-

тись високих результатів з найменшими затратами часу. В цьому велика роль належить викладачу (його умінню організувати та контролювати виконання самостійної роботи).

Особливістю самостійної роботи у рамках курсу "Психологія сім'ї" є те, що тут, застосовуються методи активного впливу на формування знань та умінь магістрантів

Не виключено, що магістри можуть зацікавитись темою дослідження та виявлять бажання продовжити розпочате дослідження в даній сфері психології.

Б. Питання до самостійної роботи

1. Соціально-психологічна сутність сім'ї та її структура.
2. Функції сім'ї та їх психологічний аналіз.
3. Типологія сімей. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.
4. Роль держави та соціальних інститутів у розвитку сучасної сім'ї в Україні.
5. Значення дисципліни «Психологія сім'ї» в професійній діяльності практичного психолога.
6. Розвиток шлюбно-сімейних відносин в історії суспільства.
7. Периодизація розвитку інститута сім'ї за С.І.Голодом.
8. Обґрунтувати думку про те, що проблеми сім'ї та шлюбу важко досяжні для вивчення.
9. Обґрунтувати думку про те, що для вивчення сім'ї досить важко і проблематично застосовувати
10. наукові методи.
11. Характеристика поглядів зарубіжних та вітчизняних вчених на проблему дослідження сім'ї.
12. Особливості планування і організації роботи психологічної служби з сучасною сім'єю.
13. Психологічні основи міжособистісних стосунків між юнаком та дівчиною, як важлива передумова майбутнього сімейного життя.
14. Конфлікт між молодими людьми як негативна емоція.
15. Особливості молодої сім'ї та її проблеми.
16. Співвідношення понять "шлюб" і "сім'я". Фактори стабільності шлюбу і сім'ї.
17. Особливості подружнього спілкування і їх вплив на стабільність сім'ї.
18. Психологічне здоров'я сім'ї. Умови створення психологічного здоров'я сім'ї. Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.
19. Моделі вибору супутника життя. Основні мотиви вступу людини в шлюб.
20. Фактори «ризиків» в шлюбі.
21. Соціально-психологічний клімат сім'ї.
22. Феномен любові та її типи.
23. Теорії любові.
24. Ведення самостійного господарства як основа добробуту сім'ї. Бюджет сім'ї.
25. Дозвілля у сім'ї та естетика побуту.
26. Порушення сімейних відносин і його наслідки.
27. Подружня невірність: причини та наслідки.
28. Розлучення як соціально-психологічна проблема.
29. Розлучення : наслідки для дітей, жінок та чоловіків.
30. Проблеми повторного шлюбу.
31. Сім'я та її вплив на формування особистості дитини.
32. Роль сім'ї в соціалізації дитини. Особливості соціалізації дитини у сім'ї.
33. Психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей.
34. Особливості стилів сімейного виховання.
35. Вплив неадекватного батьківського ставлення до дитини на відхилення в її психічному й особистісному розвитку. Причини неадекватного батьківського ставлення до дитини.
36. Тактики та способи виховання в сім'ї і типи сімейних відносин.
37. Роль батьків у вихованні дітей.(роль матері, батька, бабусь, дідусів та інших членів сім'ї).
38. Позиція дитини в сім'ї та її вплив на особливості виховання.

39. Актуальні проблеми соціального захисту дитинства.
40. Проблема сирітства. Політика в Україні щодо дітей сиріт.
41. Психологія сім'ї та соціальний захист інтересів жінок.
42. Методи вивчення сучасної сім'ї та її психодіагностика.
43. Мета та завдання психологічної діагностики сім'ї..
44. Умови і техніки проведення соціально-психологічних досліджень сім'ї.
45. Механізми психологічної корекції сімейних стосунків.
46. Система процесу психологічного консультування сім'ї..
47. Особливості використання методів і прийомів сімейного консультування.
48. Сімейна психотерапія як один із видів психологічної допомоги сім'ї.
49. Поняття гендеру та гендерний підхід до сімейних відносин.

В. Тематика рефератів з курсу

1. Психологічні закономірності повторного шлюбу.
2. Розвиток емоційних відносин від знайомства до шлюбу.
3. Роль батька в сімейному вихованні.
4. Психологічні особливості ситуації після розлучення подружжя.
5. Психологічні труднощі на зрілій і пізній стадії шлюбу.
6. Проблема мачухи та вітчима в сімейних відносинах.
7. Роль бабусі в сімейних відносинах.
8. Психологічний феномен прощення.
9. Особливості подружнього спілкування як показник благополуччя сім'ї.
10. Кризові періоди в шлюбі.
11. Тенденції розвитку сім'ї в сучасному світі: соціально-психологічний аспект.
12. Психологічні проблеми сімейних відносин у повторному шлюбі.
13. Проблема подружньої невірності.
14. Кохання як вищий рівень атракції.
15. Ревнощі як соціально-психологічний феномен.
16. Методи діагностики подружніх і дитячо-батьківських відносин.
17. Характеристика деформацій сімейного функціонування.
18. Феномен влади у сімейних відносинах.

Г. Контрольні питання для самостійної підготовки

1. Психологічна сутність сім'ї як малої соціальної групи.
2. Відмінності сім'ї від інших малих соціальних груп.
3. Функції сім'ї, їх характеристика.
4. Типологія сім'ї.
5. Психологічна структура сім'ї.
6. Етапи життєдіяльності сім'ї; їх стисла характеристика.
7. Психологічні проблеми кожної фази сімейного життя; їх стисла характеристика.
8. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.
9. Шлюб і сім'я. Психологічні умови стабільного шлюбу.
10. Мотивація шлюбно-сімейних стосунків та її особливості.
11. Особливості сімейного спілкування як чинник стабільності шлюбу і сім'ї.
12. Подружня сумісність як чинник сімейної стабільності.
13. Особливості подружньої адаптації до сімейного життя.
14. Вторинна негативна адаптація до сімейного життя та умови її подолання.
15. Готовність до взяття шлюбу як чинник його стабільності.
16. Складові готовності особистості до сімейного життя; їх стисла характеристика.

17. Психологічні проблеми підготовки молоді до сімейного життя.
18. Особливості психологічного клімату сім'ї.
19. Подружнє спілкування і його вплив на стабільність сім'ї.
20. Психологічне здоров'я сім'ї.
21. Умови підтримки і розвитку психологічного здоров'я сім'ї.
22. Рівні подружньої сумісності.
23. Фактори стабільності сім'ї.
24. Вплив сім'ї на формування особистості дитини.
25. Механізми сімейної соціалізації.
26. Підкріплення і його роль у становленні особистості дитини. Умови ефективного заохочення дітей батьками.
27. Стилi сімейного виховання та їх характеристика.
28. Тип контролю і дисципліни в сім'ї та його роль у вихованні дитини.
29. Проблема оптимального стилю сімейного виховання.
30. Домінуюча гіперпротекція та її стисла характеристика.
31. Сприяюча гіперпротекція та її стисла характеристика.
32. Гіпопротекція як стиль сімейного виховання.
33. Характеристика типів неадекватного батьківського ставлення.
34. Типові помилки сімейного виховання.
35. Причини неадекватного ставлення батьків до дитини.
36. Психологічні умови оптимізації стосунків батьків з дітьми.
37. Вплив сім'ї на формування батьківських настанов підростаючого покоління.
38. Фактори оптимізації сімейного спілкування.
39. Роль батьківської сім'ї в підготовці підростаючого покоління до сімейного життя.
40. Загальна характеристика методів вивчення сім'ї.
41. Методи психодіагностики сімейних стосунків та їх характеристика.
42. Особливості психодіагностики сім'ї на основі індивідуального підходу.
43. Особливості діагностики сім'ї на основі системного підходу.
44. Діагностика психологічних особливостей подружніх стосунків.
45. Методи вивчення стилів сімейного виховання.
46. Діагностика особливостей психологічного клімату сім'ї.
47. Можливості визначення рівня готовності особистості до сімейного життя.
48. Цілі та завдання психологічної допомоги сім'ї.
49. Відмітні риси психологічного консультування і психотерапії.
50. Види психологічного консультування сім'ї.
51. Принципи психологічного консультування сім'ї.
52. Методи і прийоми психологічного консультування сім'ї.
53. Особливості психокорекції подружніх відносин.
54. Особливості психокорекції стосунків батьків з дітьми дошкільного віку.
55. Психокорекція стосунків батьків з дітьми шкільного віку.
56. Можливості психокорекції стосунків батьків з підлітками.
57. Механізми психокорекції сімейних відносин.
58. Принципи сімейної психотерапії.
59. Стадії сімейної психотерапії.
60. Суть спільної сімейної психотерапії.

Д. Список літератури для самостійної роботи

- 13) Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. Курс лекцій. – К.: МАУП, 2001. – 96 с.

- 14) Витакер К. Танцы с семьей. Семейная терапия: символический подход, основанный на личностном опыте. / К. Витакер, В. Бамберри. – М.: независимая фирма "Класс", 2001. – 178 с.
- 15) Дружинин В.Н. Психология семьи. / В.Н. Дружинин. – СПб.: Питер, 2005. – 296 с.
- 16) Калинина Р.Р. введение в психологию семейных отношений. / Р.Р. Калинина. – М.: Речь, 2008. – 390 с.
- 17) Психологічна допомога сім'ї: Посібник / [За ред. З. Г. Кісарчук]. – К.: Вид-во Ін-ту соціології НАН України, 1998. – 181 с.
- 18) Психологія сім'ї / Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 239 с.
- 19) Сєдих К. Психологія сім'ї. – К.: Академія, . – 192 с.
- 20) Столярчук О. А. С Психологія сучасної сім'ї : навч.посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с.
- 21) Ушакова І.М. Психологія сім'ї. Конспект лекцій. [Електронний ресурс] - http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/2067/Konspekt_lekcij_PsS.pdf
- 22) Федоренко Р. П. Психологія сім'ї [Текст] : навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 364 с.
- 23) Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. / Л.Б. Шнейдер. – М.: Эксмо-Пресс, 2000. – 512 с.
- 24) Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В.В. психология и психотерапия семьи. / Э.Г. Эйдемиллер, В.В. Юстицкис – СПб.: Речь, 1999. – 276 с.

ДОДАТОК 3

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Матеріали до контрольних робіт
з дисципліни «Психологія сім'ї»

Укладач:
доцент кафедри ПДОУ
к.психол.н., доцент І.М. Ушакова

А. Основні положення виконання контрольних робіт

Контрольна робота з дисципліни «Психологія сім'ї» передбачає письмове розкриття змісту вказаних в п. В питань та виконання практичних завдань. Номер варіанта контрольної роботи студент вибирає за останньою цифрою номера своєї залікової книжки (див. таблицю).

Остання цифра номера залікової книжки студента	Номер варіанта контрольної роботи
0; 1	1
2; 3	2
4; 5	3
6; 7	4
8; 9	5

Контрольна робота виконується слухачем до початку сесії і передається в деканат, який, в свою чергу, передає її викладачеві. Оцінка, яку слухач отримує за виконання завдань контрольної роботи, розглядаються як оцінка по модулю.

Контрольна робота оформляється таким чином:

- 1) контрольна робота пишеться студентом "від руки" ручкою або друкується 14 шрифтом через 1,5 інтервали на листах формату А4 російською або українською мовою;
- 2) кількість листів контрольної роботи - до 20;
- 3) листи роботи нумеруються, скріпляються і робота підписується слухачем;
- 4) титульний лист оформляється таким чином (дивися приклад Б).

Принципи оцінок викладачем контрольних робіт студентів не відрізняються від критеріїв, описаних у розділі 5 (критерії оцінювання).

Б. Титульний лист контрольної роботи

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кафедра ПДОУ

Контрольна робота
з дисципліни «Психологія сім'ї»

Варіант № ____

Виконав(-ла) слухач(ка)
групи _____

_____ *підпис*

« ____ » _____ 20

Перевірила: доцент кафедри ПДОУ

_____ *підпис*

« ____ » _____ 20

Харків, 20__

В. Завдання до контрольних робіт

Варіант 1

1. Завершіть речення таким чином, щоб відповідь найточніше відбивала сутність поняття «сім'я»:

Сім'я — це мала соціальна група, що ґрунтується на шлюбі та(або) кровній спорідненості й...

Обґрунтуйте вашу відповідь.

2. Якими є тенденції розвитку сучасної сім'ї ?

3. Якому стилю сімейного виховання властива загострена увага і піклування про дитину у поєднанні з численними обмеженнями і заборонами? Які поради можна дати батькам щодо оптимізації стилю стосунків з дітьми?

4. Проведіть дослідження подружніх стосунків за вибраною вами методикою. Подайте психологічний аналіз результатів обстеження однієї з сімей (на ваш вибір).

5. Сімейне консультування та психотерапія протипоказані, якщо:

- 1) центральними є міжособистісні проблеми в сім'ї;
- 2) проблеми дитини безпосередньо пов'язані з негативними особливостями функціонування сім'ї;
- 3) сім'я є чинником травматизації для одного чи кількох її членів;
- 4) члени сім'ї мають ригідні життєві настанови, особливо пов'язані з похилим віком;
- 5) дитячі проблеми закріплюються сім'єю.

Варіант 2

1. Серед перелічених характеристик виберіть ті, що найточніше визначають специфіку сім'ї як малої соціальної групи:

1) жорстка нормативна визначеність стосунків, гетерогенність складу, закритість групи, поліфункціональність, переважно емоційний характер стосунків;

2) гетерогенність складу, максимальний нормативний контроль, ієрархія ролей, розподіл влади, неформальний характер стосунків;

3) поліфункціональність, переважно емоційний характер стосунків, кооперативний характер інтеракції, відкритість групи;

4) тотальний характер включення в групу, жорстке нормативне окреслення стосунків, поліфункціональність, невелика кількість членів групи, психологічний клімат сім'ї;

5) закритий характер групи, залежність від історії розвитку стосунків, конфіденційність стосунків, ієрархія ролей, залежність взаємодії від групових норм.

Обґрунтуйте вашу відповідь.

2. Яка ієрархія мотивів одруження є, як правило, оптимальною для подальшої задоволеності партнерів шлюбом?

Обґрунтуйте вашу відповідь.

3. Який тип батьківського ставлення до дитини позначений недостатнім піклуванням і контролем за поведінкою дитини? Які поради можна дати батькам щодо оптимізації стилю виховання?

4. Якими методами можна діагностувати порушення у сімейних стосунках? Проведіть обстеження сім'ї (на вибір) за однією з методик і проаналізуйте результати обстеження.

5. У чому полягають відмінності між психологічним консультуванням і психотерапією?

Обґрунтуйте вашу відповідь.

Варіант 3

1. Які функції сім'ї ви знаєте? Чи існує поміж них провідна?

Обґрунтуйте вашу відповідь.

2. Зазначте, які мотиви одруження, як правило, є оптимальними для подальшої задоволеності шлюбом:

- 1) побутово-господарчий;
- 2) інтимно-особистісний;
- 3) морально-психологічний;
- 4) сімейно-батьківський;
- 5) жодний з перелічених.

Обґрунтуйте вашу відповідь.

3. Якому стилю виховання характерне ігнорування потреб дитини, незадоволення нею, часто — жорстоке поводження?

Обґрунтуйте вашу відповідь. Які поради можна дати батькам щодо оптимізації стилю виховання?

4. Проведіть діагностику особливостей сімейного виховання за опитувальником С. Ейдеміллера. Результати проаналізуйте.

5. Яка з наведених нижче характеристик свідчить про дисфункцію сім'ї:

- 1) ієрархія ролей;
- 2) внутрішні кордони;
- 3) ціннісно-орієнтаційна єдність;
- 4) персеверація;
- 5) міжпоколінні коаліції.

У чому полягає сутність цієї дисфункції?

Обґрунтуйте вашу відповідь.

Варіант 4

1. Дайте характеристику сім'ї як соціальної групи. До яких з відомих вам різновидів соціальної групи її можна віднести?

2. Зазначте, які з наведених факторів, як правило, сприяють стабільності та благополуччю шлюбу:

- 1) подібність поглядів на розподіл ролей одного з подружжя і його батьків;
- 2) орієнтація на побут і комфорт хоча б одного з подружжя;

3) орієнтація на народження і виховання дитини хоча б одного з подружжя;

4) узгодженість шлюбно-сімейної мотивації подружжя;

5) орієнтація хоча б одного з подружжя на досягнення сексуального задоволення.

3. Розкрийте сутність такого механізму соціалізації дитини в сім'ї, як ідентифікація. Які поради можна дати батькам, щоб посилити його конструктивний вплив?

4. Проведіть дослідження задоволеності подружжя шлюбом (на вибір). Результати проаналізуйте.

5. Підставою для встановлення дисфункції сім'ї є:

1) ієрархія сімейних ролей;

2) стадія життєвого циклу сім'ї;

3) відсутність оберненої ієрархії;

4) розмиті сімейні межі;

5) відсутність міжпоколінних коаліцій.

Обґрунтуйте свою відповідь.

Варіант 5

1. Чому сім'ю можна вважати малою соціальною групою?

Обґрунтуйте вашу відповідь.

2. Зазначте фактори, які підвищують ефективність сімейного спілкування.

Обґрунтуйте вашу відповідь.

3. Якими є характеристики такого типу батьківського ставлення до дитини, як домінуюча гіперпротекція? Які поради можна дати батькам щодо оптимізації стилю виховання?

4. Проведіть дослідження особливостей сімейних стосунків за методикою О. Волкової, Г. Трапезнікової. Результати проаналізуйте.

5. Основним засобом психологічного консультування сім'ї є:

1) система лікувальних впливів на психіку і організм хворих членів сім'ї;

2) спеціальні психотехніки, що насамперед передбачають глибинні особистісні зміни у членів сім'ї;

3) певним чином структурований діалог між консультантом і членами сім'ї;

4) спеціальні лікувальні препарати, орієнтовані на лікування психосоматичних захворювань;

5) спеціальні психотехнічні прийоми, що передбачають насамперед вирішення внутрішніх конфліктів членів сім'ї.

Зазначте правильне твердження.

ДОДАТОК 4
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

**ПАКЕТ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (ККР) ДЛЯ
ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ
з дисципліни «Психологія сім'ї»**

А. Пояснювальна записка

Структура пакету ККР включає в себе:

- 1.1. Навчальну програму нормативної дисципліни.
- 1.2. Комплексну контрольну роботу з дисципліни.
- 1.3. Критерії оцінки виконання завдань комплексної контрольної роботи.
- 1.4. Перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється при виконанні ККР.

Кожен варіант комплексної контрольної роботи містить по три теоретичних питання, (контроль знань) та одного завдання (контроль умінь та навичок). ККР виконується магістрами в аудиторії письмово. На виконання всіх завдань ККР відводиться дві академічні години (одна пара). Критерії оцінювання відповідей наведено нижче.

В. Критерії оцінювання

Оцінки, які можуть отримати магістри під час виконання ККР визначаються наступними критеріями:

Незадовільно (X) - (дуже низький рівень) – здобувач вищої освіти не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал, не відповідає на питання або викладає уривчасті дані, які слабо пов'язані з поставленим питанням.

Незадовільно (FX) - (низький рівень) - здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються ним окремими словами чи реченнями. Але він спроможний самостійно допрацювати програмний матеріал і підготуватися до перескладання.

Задовільно (E) (слабкий рівень) - виставляється, якщо здобувач вищої освіти виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; зробив значну кількість помилок при написанні контрольної роботи, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.

Задовільно (D) (середній рівень) - здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні, може виявляти знання та розуміння основних положень, на елементарному рівні може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, робити висновки.

Добре (C) (достатній рівень) - здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу під час виконання завдань, але припустився низки суттєвих помилок; показав систематичний характер знань із дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.

Добре (B) (достатній рівень) - здобувач вищої освіти здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних закономірностей; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію, добирати аргументи на підтвердження певних думок.

Відмінно (A) (високий рівень) - здобувач вищої освіти вільно володіє обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, застосовує його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу, оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовує міжпредметні зв'язки.

Г. Перелік довідкової літератури

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї. Курс лекцій. – К.: МАУП, 2001. – 96 с.
2. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / [За ред. З. Г. Кісарчук]. – К.: Вид-во Ін-ту соціології НАН України, 1998. – 181 с.
3. Психологія сім'ї / Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А. та ін. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 239 с.

Б. Зміст завдань ККР

ВАРІАНТ № 1

1. Об'єкт та предмет психології сім'ї.
2. Подружні зради: мотиви та причини.
3. Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських стосунків.
4. Охарактеризуйте невербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.

ВАРІАНТ № 2

1. Методи психології сім'ї.
2. Ревнощі в сімейних відносинах: як самостійний феномен та як компонент почуття любові.
3. Виховання, розвиток та соціалізація особистості як поняття психології сім'ї.
4. Охарактеризуйте один з психодинамічних підходів у сімейного консультуванні, який здається вам найбільш прийнятним.

ВАРІАНТ № 3

1. Сім'я та шлюб як предмет психології сім'ї.
2. Стратегії виходу з сімейних конфліктів.
3. Психоаналітичні підходи до сімейного виховання.
4. Які функції психолога при роботі з сім'єю ви вважаєте основними. Опишіть їх.

ВАРІАНТ № 4

1. Зміни сім'ї та шлюбу в історії суспільства.
2. Типові моделі поведінки чоловіка та дружини в сімейних конфліктах.
3. Біхевіористична модель сімейного виховання.
4. Охарактеризуйте види психологічної допомоги сім'ї.

ВАРІАНТ № 5

1. Національні особливості шлюбно-сімейних стосунків.
2. Види та типи сімейних конфліктів.
3. Гуманістична модель сімейного виховання.
4. Опишіть бесіду як основний метод роботи консультанта з сім'єю.

ВАРІАНТ № 6

1. Особливості розвитку української сім'ї.
2. Сімейні конфлікти та їх особливості.
3. Специфіка сімейної соціалізації.
4. Охарактеризуйте вербальні прийоми впливу психолога на клієнта в ході консультативної бесіди.

ВАРІАНТ № 7

1. Проблеми сучасної української сім'ї та фактори їх виникнення.
2. Механізми інтеграції в сім'ї.
3. Фактори впливу сім'ї на соціалізацію дитини.
4. Охарактеризуйте стадії сімейного консультування.

ВАРІАНТ № 8

1. Сучасні підходи до вивчення проблем функціонування шлюбу та сім'ї.
2. Адаптація та її види на початкових етапах шлюбно-сімейних відносин.
3. Основні характеристики дитячо-батьківських стосунків.
4. Опишіть особливості сімейного консультування при сіблінгових проблемах.

ВАРІАНТ № 9

1. Характеристика понять «шлюб», «подружжя», «сім'я».
2. Проблеми молодої сім'ї.
3. Функції сім'ї в розвитку особистості дитини.
4. . Опишіть особливості сімейного консультування при розлученні пари з дітьми.

ВАРІАНТ № 10

1. Сім'я як соціальний інститут, мала група та система.
2. Любов як психологічна проблема і мотиватор вступу до шлюбу.
3. Батьківське ставлення та його компоненти. Батьківська позиція та батьківська установка.
4. Опишіть особливості сімейного консультування сім'ї дитини, що йде до школи (старша дитина)

ВАРІАНТ № 11

1. Функції сім'ї.
2. Проблема мотивації вступу до шлюбу.
3. Класифікації типів та стилів сімейного виховання.
4. Опишіть особливості сімейного консультування при повторному шлюбі (з дітьми від попередніх шлюбів).

ВАРІАНТ № 12

1. Типології та класифікації подружжя.
2. . Характеристика дошлюбного періоду в житті пари.
3. Психологічні бар'єри, що заважають сімейному вихованню.
4. Опишіть особливості сімейного консультування при повторному шлюбі (без дітей).

ВАРІАНТ № 13

1. Типології та класифікації сімей.
2. Теорії вибору шлюбного партнера.
3. Роль батька в сімейному вихованні.
4. Опишіть особливості сімейного консультування при розлученні пари без дітей.

ВАРІАНТ № 14

1. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин.
2. Проблема готовності до шлюбу та її обґрунтування.
3. Роль матері в розвитку дитини.
4. Опишіть особливості сімейного консультування при кризах сімейного розвитку.

ВАРІАНТ № 15

1. Підструктури сім'ї та їх взаємовідносини.
2. Стадії життєвого циклу сім'ї.
3. Роль прабатьків в сімейному вихованні.
4. Опишіть особливості сімейного консультування сім'ї дитини, що йде до школи (єдина дитина).

ВАРІАНТ № 16

1. Сімейні правила та їх види.
2. Етапи розвитку сім'ї.
3. Роль сіблінгів у розвитку дитини.
4. Охарактеризуйте соціометричні техніки сімейного консультування.

ВАРІАНТ № 17

1. Сімейні ролі та їх класифікації.
2. Типи змін сім'ї в процесі її розвитку.
3. Основні фази та стадії розлучення.
4. Опишіть особливості сімейного консультування при проблемах у спілкуванні з дітьми-підлітками.

ВАРІАНТ № 18

1. Функціональні та дисфункціональні стабілізатори сімейної системи.
2. Основні проблеми сім'ї на кожному з етапів її розвитку.
3. Особливості різних видів повторних шлюбів.
4. Охарактеризуйте техніки сімейного консультування, спрямовані на зміну образів.

ВАРІАНТ № 19

1. Границі сім'ї: їх властивості та види.
2. Сімейні кризи та їх види.
3. Повторний шлюб як феномен сімейного життя.
4. Охарактеризуйте техніки сімейного консультування, спрямовані на зміну поведінки.

ВАРІАНТ № 20

1. Сімейні міфи та легенди.
2. Характеристика нормативних та ненормативних криз сімейного розвитку.
3. Розлучення як соціально обумовлений феномен в житті сім'ї.
4. Опишіть особливості консультування при виборі шлюбного партнера.